

խախտել յովտ մը քրիստոնէական պաշտամունքէն: Մեր ներողութեան փոխարէն կը պահանջենք միայն անկեղծ զղջման ներգործութիւն մը: Բայց Քրիստոսի ներողութիւնը ստանալու համար չի բաւեր խղճի խայթը՝ որ կրնայ վախի արդիւնք ըլլալ, ոչ ալ Եկեղեցիին հնազանդութիւնը՝ որ կրնայ շահագիտութենէ թելադրուած ըլլալ: Եւ աւելի քիչ՝ ոսկրի նուիրատուութիւնը՝ որ կը յաւանդի երկինքը գնել երկրիս դեղին հանքերովը: Քրիստոս սէր է, եւ միայն սէր կը պահանջէ: Բայց դուք այսօր ալ դեռ կը խօսիք իբրեւ հիւանդոտ հոգիներ եւ խելագարներ: Դեռ Սինայի անապատին հրեաներն էք, միշտ Սիմոն Մոգին պէս կը մտածէք: Ձեր սիրտը փոխուած չէ: Յոգնութեան կամ խաղաղութեան սիրոյն համար՝ կ'ուզէք Եկեղեցիին հպատակիլ, բայց ճշմարտապէս չէք սիրեր Քրիստոսը, որովհետեւ տրամադիր չէք նեղութիւն կրել որպէս զի իր սիրոյն արժանի ըլլաք:

— Հայր Սուրբ, — ընդհատեց Սապաթայի, գրեթէ զայրացած, — բաւական չկրեցի՞նք: Մեր սուրբ քաղաքը այրեցաւ, հրեայ մայրերը բռնադատուեցան իրենց զաւակները ուտել, մեր հայրենիքը ձեռքերնէս առնուեցաւ, աշխարհիս ամէն կողմը տասանորդուած, կողոպտուած, աքսորուած ենք: Տառապանքի եւ նուաստացումի այնքան դարեր չե՞ն բաւեր հաշտեցնելու Անիկա՝ զոր սպաննեցինք:

— Կրնային բաւել եթէ նեղութիւնը չը նորհակալութեամբ ընդունէիք, ինչպէս յանցանքը ճանչցած ոճրագործ մը կ'ընդունի իր արդար պատիժը: Բայց ձեր ոխակալութեամբ թունաւորուած սրտերուն մէջ՝ այդ հալածանքները իբրեւ վրէժխնդրութիւններ զգացիք, եւ ոչ իբրեւ պտուղ ու դարման յանցանքին: Ուստի նոյն այդ տառապանքը կարելի չէ արժանիքի վերագրել ձեզի: Դուք միայն չարին՝ չար, բարիքին՝ բարիք հատուցանելը կ'ըմբռնէք, ձեզի կը պակսի սիրոյ այն մաքուր սլացքը որ նաեւ տանջանքին մէջ ուրախութիւն կը դառնէ, որ ազատօրէն կու տայ բոլորը անոր՝ որ մաս

մը կը դողնայ, որ հաղարայատիկ կը հառնցանէ չարին՝ բարիքով: Մի միայն ա՛յս սիրով վերստին կը ստացուի Յիսուսը: Եթէ ապացոյց չտաք որ այդ սէրն ունիք, Յիսուս պիտի չկարենայ զձեզ ընդունիլ իր Եկեղեցիին մէջ:

— Հայր Սուրբ, սէրը կամքի եւ իմացականութեան չի հնազանդիր: Մենք կը հասկնանք որ պէտք է սիրել, եւ կը փափաքենք սիրել այն ձեւով որ կ'ըսէք: Սակայն մտածեցէք թէ ի՞նչ եղած է մեր կեանքը՝ աստուածասպանութենէն առաջ եւ վերջը: Թողէք մենք ալ մտնենք Քրիստոսի Եկեղեցիին մէջ եւ թերեւս ժամանակով, յաջողինք զինքը սիրել ինչպէս որ պէտք է: Այս բաղձանքը միանալու անոնց որ Իրեն կը հաւատան արդէն սիրոյ նշան եւ սկիզբ չէ՞: Պատրաստ չե՞նք իր սիրոյն համար հրաժարելու հարստութենէն՝ որ մեր կեանքն է: Եւ եթէ աւետարանի օրէնքին լրութիւնը կը կայանայ նախապիւստի ներելուն մէջ՝ զիտցէք որ պիտի ուզենք ներել:

— Ներե՛լ... դո՛ւք, աններելի ոճիրի մը յայտնի հեղինակները: Եւ որո՞ւն արդեօք պիտի ուզէք ներել:

— Յիշեցէք: Հայրը՝ զմեզ ընկճած է իր օրէնքով եւ առանց պաշտանութեան զմեզ յանձնած է հարստահարողներու: Որդին՝ թոյլ տուած է որ բոլոր քրիստոնեաները իր մահուան վրէժը լուծեն մեր անդէն ժողովուրդէն:

Թէ մէկը թէ միւսը, առանձին անձեր միեւնոյն էակին՝ ուղեցին ու հաւանեցան մեր վէրքերուն եւ թշուառութիւններուն: Աստուած չատ տարիներէ ի վեր մեր ամենամեծ թշնամին եղած է: Եւ անգութ թշնամի, տիեզերքի իշխեցող որ կը կատարէ իր խումբ մը թափառական մարդոց դէմ: Բայց ինքը ըսած է որ պէտք ենք մեր թշնամիներուն ներել, եւ մենք գլուխ կը ծռենք հրամանին: Իրեն ալ կը ներենք, մարդոցմէ առաջ Իրեն կը ներենք: Աստուած մը սպաննեցինք, զարհուրելի յանցանք մը եղաւ, բայց այսօր Աստուծոյ կը ներեմք եւ ամենավերջին ճիգն է որ կըրնենք մեր վիրաւոր ու թունաւոր սրտերէն

պահանջել: Կը կրկնեմ, յանուն բոլոր հրեաներուն որ կը ներենք մեր հալածիչին, որ կը ներեմք նաեւ Քրիստոսի: Ոչ ոք համարձակած է այս բանը ըսել, բայց Դուք գիտէք որ մենք տարբեր ենք բոլոր ուրիշ մարդոցմէ: Եթէ այս գերագոյն դոհոլութիւնն ալ չի բաւեր՝ դեռ ի՞նչ կ'ուզէք մեզմէ: Կը մերժէ՞ք սիրոյ այս ապացոյցը, ինչպէս մերժեցիք մեր դրամները: Եւ կ'ուզէ՞ք դարձեալ մեր երեսին փակել դռները:

Սապաթայի լոյս ու Պապին նայեցաւ: Այն ատեն նկատեց որ Կեղեստինոս կու լար: Իր ծերացած մանուկի աղօթող խեղճ աչքերէն արցունքի կաթիլներ կ'իջնէին, գթութեան առուակներ՝ խորշոմներու ափսոսանքուն մէջ:

— Կու լա՞ք, — դռնեց Բարունապետը յաղթական ձայնով: — Ուրեմն գթութիւնը յաղթեց ամէն երկրաշութիւններու: Օրհնեալ ըլլայ Բարձրեալը, այժմ եւ յաւիտեանս յաւիտենից: Կրնա՞մ ստուգիլ Հայր տեանս յաւիտենից: Կրնա՞մ ստուգիլ Հայր կոչել զՁեզ: Պատասխանեցէ՛ք, խօսեցէ՛ք:

Բայց Պապը միշտ կու լար ու կը լռէր: Սապաթայի ինքզինքը գետին նետեց դռնէն:

— Ըսէ՛ք ուրեմն խօսքը՝ որուն կը սպասեմ անսահման ատենէ ի վեր: Քրիստոսի Աթոռակալ, Պետրոսի յաջորդ, մարդոց Հայր, ահաւասիկ քու ոտքերուդ առջեւ եմ: Պատասխանեցէ՛ք, յանուն Աբրահամ եւ Յակոբայ Աստուծոյն:

Կեղեստինոս, միշտ արտասուելով տեղէն շարժեցաւ եւ ոսկրոտ ու սպիտակ ձեռքով վեր վերցուց հրեան, բայց չխօսեցաւ, եւ արցունքները կը շարունակէին վազել աւելի արագ, դէմքին լուսաւոր պայծառութեան վրայ: Սապաթայի լուռ դիտեց այդ արցունքները եւ վերջապէս հասկցաւ. Պապին պատասխանը այդ լացին մէջն էր: Ինքն ալ կ'ուզէր լալ, բայց չկրցաւ. կողովի սեղմում մը կը զգար, բայց ցամաք աչքերուն մէջ կը փայլէր միայն ցոլացում մը կիզիչ տխրութեան: Քանի մը երկվայրկեան վերջ՝ խորին խոնարհութիւն մը ընելով արագաքայլ վազեց դէպի դուռը:

Ընդարձակ եւ մութ սրահին մէջ լուսեցաւ Պապին ձայնը որ կը մրմնջէր Աւագ Ուրբաթու աղօթքը. «Աղաչեսցուք եւ վառնենաւոր՝ հրէից, որպէս զի Աստուած մեր եւ Տէր, ի բաց բարձրէ զպատրուակ ի սրտից նոցա»:

* * *

ՆԵԱՆԱԽՈՐԵՐՈՒ ԿԵԱՆՔԷՆ

Աղեքսանդր Ֆարնեզ Ծիրանաւորը իրաւացի կերպով առատածէն մարդու համբաւ կը վայելէր:

Օր մը աղքատ կին մը՝ անոր կը դիմէ որպէս զի օգնութեան հասնի իր խեղճութեան ու քսանեւհիւք ֆրանք կը խնդրէ:

Երբ գանձելու կը ներկայանայ՝ գանձապահը 25 ֆրանքի տեղ 250 կու տայ:

— Բայց հոս սխալ մը կայ, կ'ըսէ բարի կինը, ես միայն 25 ֆրանք խնդրած էի:

Գանձապահը ցոյց կու տայ թուղթը ուր 250 ֆրանք գրուած էր: Այն ատեն կինը թուղթը առնելով Ծիրանաւորին կը տանի ու կ'ըսէ.

— Վսեմափայլ Տէր, հոս զրոյի մը սխալ կայ: Աղեքսանդր Ֆարնեզ Ծիրանաւորը թուղթին նայելով կը ժպտի ու կ'ըսէ.

— Իրաւունք ունիս, զրոյ մը մոռցած էի. եւ թուղթին վրայ կը գրէ 2500 ֆրանք:

* * *

Նարոյէտն, Պերթիէ եւ Մասենա, որսորդութեան ելած էին մէկտեղ, ու երկու մարաջախտները կայսրէն քանի մը քայլ առաջ կը գտնուէին: Նոյն պահուն օդը թռան խումբ մը կաքաւներ: Նարոյէտն պատրաստ՝ կրակեց... եւ փոքրիկ զընդուն օգնութեան հասան վերաւորեալին: Նախկին օգնութեան հասան պատճառ՝ Պերթիէն ըրոյէտն այս դժբախտութեան պատճառ՝ Պերթիէն կը համարէր: Պերթիէ ինքզինքը կը պաշտպանէր, բայց Նարոյէտնի պնդումներուն վրայ ստիպուեցաւ լռել:

Մալմեզոն վերադարձին, Նարոյէտն կը կանչէ լառէ երեւելի վերաբուժը եւ կը հրամայէ երթալ իր դիտութեան օժանդակութիւնը ի սպաս դնելու Մասենայի աչքը փութով դարձանելու համար, եւ անոր տանելու տոմսակ մը: Այս տոմսակով, Նարոյէտն, Մասենան փոթովապի լանակին զօրավար կ'անուանէր՝ հարուստ նուիրատուութիւն մը եւս ընելով անոր:

— Հարկ է որ, ըսաւ Մասենա, կայսրը միշտ մեր աչքին քիչ մը փուշի ցանէ:

○